

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Університет Жирони (Іспанія)
Університет Орадя (Румунія)
Талліннський університет (Естонія)
КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради

РЕГІОН - 2022:

**СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(м. Харків, 24 листопада 2022 р.)

Харків
2022

Реєстраційне посвідчення в УкрІНТЕІ МОН № 1033 від 20 грудня 2021 р.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 19 від 26.12.2022 р.).

Редакційна колегія: Л.М. Немець, д. геогр. н., проф. (голова редакційної колегії); П. Беднар, PhD, доц.; Н. Елізбарашвілі, д. геогр. н., проф.; Д. Карачоні, PhD, наук. співроб.; С.В. Костріков, д. геогр. н., проф.; К.В. Мезенцев, д. геогр. н., проф.; Ч. Морар, PhD, доц.; Г.П. Підгрушний, д. геогр. н., ст. наук. співроб.; К.Ю. Сегіда, д. геогр. н., проф.; Дж.В. Субірос, PhD, проф.

Адреса редакційної колегії: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства, к. 3-62, тел. +38(057) 707-52-74, e-mail: conference.region@gmail.com.

Регіон – 2022: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 листопада 2022 р.) / Гол. ред. колегії Л.М. Немець. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2022. – 176 с.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

Матеріали пройшли внутрішнє рецензування.

ISBN 978-966-285-725-2

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, оформлення, 2022

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: СУЧАСНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ

Бейдик О.О.

Регіони України в період екзистенційних викликів: структурно-логічне моделювання та аналогії 8

Білянська С.М.

Інтеграція об'єктів геомаркетингу у ГІС середовище за допомогою інструментів геокодування 13

Влах М.Р.

Суспільно-географічна концептуалізація та лінгвальне вираження поняття «розвиток» 16

Дем'янчук О.Г., Єрко І.В., Качаровський Р.Є., Мельник Н.В.

Стадіон «Локомотив» – туристична атракція м. Ковеля 19

Джаман В.О., Джаман Я.В.

Суспільно-географічне районування як методичний підхід управління регіональним розвитком території України 22

Кобилін П.О., Редін В.І.

Суспільно-географічні засади регіональної політики в Україні 24

Кожевникова Н.В.

Програмно-цільовий підхід як один із засобів ефективного управління на регіональному рівні 30

Корома Н.С.

Значення туризму та рекреації в сільській місцевості: європейський досвід 33

Кучерява Г.О.

Внесок професора Костянтина Немця у розвиток методики суспільно-географічних досліджень 35

**Нетробчук І.М., Чижевська Л.Т., Качаровський Р.Є., Антипюк О.В.,
Мусійчук Д.В.**

Раціональне використання природного рекреаційного потенціалу Велимченської ТГ Волинської області 38

Пацюк В.С.

Виробничі простори: підходи до визначення поняття 41

Сивенко А.В.

Арт-туризм – перспективний напрямок регіонального розвитку 43

Смирнов І.Г., Любіцева О.О., Гринюк Д.Ю. Актуальність досліджень українського науковця Олени Степанів з географії транспорту в світлі сьогодення	45
Черномаз П.О. Географія цивілізацій – актуальний напрям суспільно-географічних досліджень	49
Pohrebskyi T.H. Advantages and disadvantages of the decentralization reform in Ukraine	52

СЕКЦІЯ 2 ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Глушко Д.О. Вплив кліматичних умов Українського Полісся на урожайність сільськогосподарських культур	55
Дорошенко О.Г., Кандиба Ю.І. Особливості розвитку туризму в Антарктиді	58
Карпінська Г.В., Циналєвська І.А. Забезпечення інституціональної ефективності для повоєнного інноваційного розвитку територіально-господарських систем	60
Лажнік В.Й., Маковецька Л.О. Просторова диференціація рівнів транспортної зв'язаності території Волинської області	63
Ляховська О.В. Сучасний стан металургійної промисловості України: регіональні аспекти	66
Носирєв О.О. Релокація бізнесу в трансформаціях регіонального економічного розвитку	68
Сургай Д.Д., Нестерчук О.О., Добровольська Н.В. Регіональні особливості функціонування мережі туристичних агенцій «Поїхали з нами» в сучасних умовах	71

СЕКЦІЯ 3 ДЕМОГРАФІЧНІ, МІГРАЦІЙНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Афоніна О.О. Жіноче безробіття в Чернігівській області	73
Гудзеляк І.І. Електронні статистичні бази даних населення	76

Костащук І.І. Територіальні відміни електоральної поведінки населення поліетнічного регіону (на матеріалах Чернівецької області)	79
Лисенко А.Ю., Яремчук Д.В. Патріотичне виховання школярів під час вивчення краєзнавчого курсу «Харківщинознавство»	81
Федорець Р.Д. Вплив середніх міст на демографічний розвиток сільських поселень Житомирської області	84
Зімін Д., Лисенко А. Комп'ютерні ігри як інструмент розвитку географічних компетентностей	87
Tsyhan V.S., Kandyba Yu.I. The Evolution of the Far Right in the United States and Europe: Causes, Consequences, Relationship	91

СЕКЦІЯ 4

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Белей Л.М., Куців Л.П., Косило Л.С., Васкул Н.М., Тороус В.Д. Про всихання ялини європейської (смереки) в західній частині Ямнянського ПНДВ Карпатського національного природного парку: орографічний аспект	95
Колтун О.В. Особливості геолого-геоморфологічних досліджень річкових долин у містах України у ХХІ ст.	97
Патока І.В. Питання екологічної складової оцінювання розвитку територіальних громад на засадах просторової справедливості	101
Полянська Т.О., Стельмах В.Ю., Полянський С.В., Карпюк З.К., Качаровський Р.Є. Басейн р. Широка: рекреаційний потенціал ПЗФ об'єктів	103

СЕКЦІЯ 5

МІСЬКИЙ РОЗВИТОК, ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА МІСЬКА ПОЛІТИКА

Борисенко О.В., Авраменко В.В., Корнус А.О., Корнус О.Г. Web-картографування просторової структури та динаміки забудови міста Суми	106
Венгрин Д.В. Філософські засади та методологія досліджень урбаністичних процесів ...	109

Гаврилюк О.К. Особливості зміни етно-національних ідентичностей мешканців українських метрополісів – компаративний кейс Харкова та Дніпра	111
Мезенцев К.В., Провотар Н.І. Простори вимушеного переселення в українських містах	112
Підгрушній Г.П., Провотар Н.І. Поліцентричність як стратегічний напрям розвитку Київського метрополісного регіону	114
Nunes F. Post-disaster urbanism: lessons from an urban history approach	116

СЕКЦІЯ 6 НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Барановський М.О. Економічні наслідки війни з росією: загальний огляд і регіональний зріз	119
Голуб Ю.М. Опір Чернігова російській окупації та початок відновлення міста	122
Довженко П.С., Борисенко К.Б. Вплив воєнних дій на розвиток збиральницького туризму в Харківській області	124
Ієвлєва Ю.В. Вплив військових дій на природне середовище міста Нова Каховка Херсонської області	128
Король О.М., Корнус О.Г., Корнус А.О., Данильченко О.С., Коваль Ю.А. Щодо питань фіксації наслідків військової агресії у Сумській області	131
Мельник І.Г., Рубежанська Ю.І. Краматорський район Донецької області: наслідки збройної агресії рф	134
Молодика В.П. Деструктивний вплив російської збройної агресії 2022 року на просторову організацію господарства регіонів України	137
Пасько В.Ф. Структурні зміни в аграрному землекористуванні регіонів України під впливом військових дій	139
Петровська А.О. Особливості відновлення економіки монофункціональних міст у повоєнний період	142

<i>Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С.</i> Узагальнена типізація міст України за наслідками військової агресії	145
<i>Редін В.І., Скриль І.А.</i> Наслідки російської військової агресії для культурної спадщини Харківщини	147
<i>Серьогін Д.С., Костріков С.В.</i> Переваги лідарних даних для відстеження та оцінки руйнувань міської забудови під час воєнних дій	150
<i>Терлецька О.В., Кушнір Л.П., Періг Т.В.</i> Вплив рекреаційно-туристичної індустрії на розвиток міських економічних ресурсів в умовах російської агресії	154
<i>Чехов С.С.</i> Філософські засади та методологія суспільно-географічного дослідження післявоєнного розвитку міського середовища (на прикладі міста Харків)	156
<i>Ярмоменко С.Г., Гоголь Т.В.</i> Збереження культурної спадщини України на сільських територіях: загрози в умовах військової агресії	160
<i>Karpikova Y.Y., Kandyba Yu.I., Sehida K.Yu., Poprozman I.I.</i> Defense policy and national security of two powerful organizations – the US and the EU	163
<i>Slieptsova A.O.</i> Political upheavals and transitions in the context of SouthEast Asia	168
<i>Slieptsova A.O., Tsyhan V.S.</i> NATO bombing of Yugoslavia in 1999: causes, coerse of action, consequences and opinions	171

БАСЕЙН р. ШИРОКА: РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЗФ ОБ'ЄКТІВ

¹*Т.О. Полянська, ²В.Ю. Стельмах, ²С.В. Полянський, ²З.К. Карпюк,
²Р.Є. Качаровський*

*0954588481@ukr.net, stelmakh.valia@gmail.com, polianskyi@ukr.net,
karpyuk.zk@ukr.net, romankacharovsky@ukr.net*

¹*Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна*

²*Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна*

Враховуючи сучасний стан екосистем, істотно посилюється роль малих річок, зокрема Волинської області, у їх збереженні та відтворенні регулювання водного балансу території. Слід зауважити, що часто інформація про малі річки, обмежена лише відомостями про їх морфометричні показники це є поштовхом до проведення дослідження басейнів малих річок з точки зору їх сучасного стану, перспектив використання та формування природно-заповідної мережі. Малі річки регіону є об'єктом досліджень науковців: Мольчака Я.О., Фесюка В.О., Забокрицької М.Р., Чижевської Л.Т., Полянського С.В., Нетробчук І.М., Павловської Т.С. Вивченню рекреаційного потенціалу ПЗФ об'єктів басейнів цих річок присвячені наукові праці Чижевської Л.Т., Карпюк З.К., Полянського С.В., Полянської Т.О., Мельник (Чир) Н.В., Єрко І.В., Мельника О.В., Качаровського Р.Є., Антипюк О. Результати проведених досліджень – це зростання ефективності використання малих річок та більш гармонійні відносини в системі «людина-водні системи» [4–10].

Річка Широка – права притока р. Бобрівка (басейну р. Турія) протікає територією Ковельського району Волинської області. Вона бере початок на захід від с. Мар'янівка. Протікає річка Широка на захід, проходить під автошляхом М 07 Люблін-Ковель-Київ. Впадає до р. Бобрівки неподалік мосту між с. Білин та м. Ковель. Ширина прибережної захисної смуги згідно Водного Кодексу, 25 м. Основні об'єкти аквакультури карась сріблястий, плітка, окунь, верхівка. Протікає поблизу сс. Волошки, Білин, Колодниця. Довжина річки сягає 10,0 км, площа водозбору – 56,1 км², похил річки – 0,95 м/км [3; 10].

У межах басейну р. Широка знаходяться два об'єкти ПЗФ місцевого значення загальною площею 2855,0 га., зокрема заказники: ландшафтний «Волошки» (загальна площа 1255,0 га; знаходиться на землях Ковельського лісництва ДП «Ковельське ЛГ»; утворений рішенням Волинської ОР від 20.12.1993 р., № 16/6) та орнітологічний «Радощин» (1600,0 га; Стеблівського лісництва СЛАП «Тур», розпорядженням голови Волинської ОР від 03.03.1993 р., № 18-р.). Об'єкти ПЗФ утворені та функціонують згідно норм ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» [1–3; 5; 10]. Переважаючими природоохоронними територіями є орнітологічні заказники, вони складають 56,0 % земель ПЗФ басейну. Щільність об'єктів ПЗФ у басейні р. Широка –

0,036 об'єкта/100 км². Обидва ПЗФ об'єкти перевищують 50,0 га, що свідчить про високі якісні характеристики досліджуваної території.

Ландшафтний заказник «Волошки» створений для збереження та охорони ділянок мішаних лісових насаджень (вік понад 140 років), де переважають дуб черешчатий *Quercus robur* та ясен *Fraxinus excelsior*, а на вологих ділянках росте вільха чорна *Alnus glutinosa*. У підліску домінуючими є ліщина звичайна *Corylus avellana*, бруслина бородавчата *Euonymus verrucosus*, жостер ламкий *Frangula alnus*, у трав'яному покриві – яглиця звичайна *Aegopodium podagraria*, кропива дводомна *Urtica dioica*, гравілат річковий *Geum rivale*, на галявинах – ромашка лікарська *Matricaria recutita*, м'ята польова *Mentha arvensis*, чемериця Лобелієва *Veratrum lobelianum*. У лісових масивах дуже багато птахів, особливо горобцеподібних. Серед ссавців трапляються лисиця звичайна *Vulpes vulpes*, дика свиня *Sus scrofa* та сарна європейська *Capreolus capreolus* [1–3; 10].

Для орнітологічного заказника «Радошин» характерним є збереження лісового масиву з вільхово-осиковими насадженнями віком 60 років природного походження четвертого бонітету, сосновими молодняки віком до 45 років та невеликими природними водоймами й заболоченими ділянками серед лісу. Підлісок лісового масиву сформований крушиною ламкою *Frangula alnus* та ліщиною звичайною *Corylus avellana*. У лісових масивах спостерігається співіснування значної кількості видів птахів, зокрема це: вівчарики весняні *Phylloscopus trochilus*, дятли чорні *Dryocopus martius*, дрозди-чикотні *Turdus pilaris*, дрозди співочі *Turdus philomelos* і чорні *T. merula*, берестянки звичайні *Hippolais icterina*, вивільги звичайні *Oriolus oriolus*, зеленяки звичайні *Carduelis chloris*, зяблики звичайні *Fringilla coelebs*. Часто у заказнику трапляються рідкісні види, занесені до ЧКУ та додатків Вашингтонської, Боннської, Бернської конвенцій: дятел зелений *Picus viridis*, шуліка чорний *Milvus migrants*, сиворакша *Coracias garrulus*, лунь польовий *Circus cyaneus* [1–3; 10].

Басейн р. Широка характеризується наявністю багатофункціональних об'єктів ПЗФ, що істотно сприяють збереженню та відтворенню природних екологічних комплексів, повноцінному і прогресивному розвитку рекреації, екологічного та пізнавального туризму з урахуванням специфіки та масштабів ПЗФ територій [1–2; 4–10]. Сучасний стан функціонування наявних в межах басейну р. Широка природно-заповідних об'єктів потребує удосконалення, для цього необхідно розробити й впровадити низку заходів: 1) уточнити з можливостями розширити межі об'єктів ПЗФ; 2) удосконалити управління об'єктами ПЗФ шляхом залучення екологічних служб, природоохоронної громадськості, волонтерів; 3) створити передумови та здійснити наукове обґрунтування щодо підвищення статусу наявних об'єктів ПЗФ до загальнодержавного; 4) розглянути питання створення нових об'єктів ПЗФ у басейні р. Широка; 5) внести наявні об'єкти ПЗФ до туристсько-рекреаційних маршрутів; 6) посилити інформування населення про цінність місцевого ПЗФ.

Природоохоронні об'єкти басейну р. Широка мають значний рекреаційний потенціал і створюють передумови збереження та відтворення природних комплексів на цій території, сприяють розвитку туристсько-рекреаційного комплексу для задоволення потреб населення.

Список використаних джерел:

1. Карпюк З.К., Фесюк В.О. *Природоохоронні мережі Волинської області: монографія*. Луцьк : видавництво «Терен», 2021. 212 с.
2. Карпюк З.К., Фесюк В.О., Антипюк О.В. *Природно-заповідний фонд Волинської області: альбом-каталог* Київ, 2018. 136 с.
3. Ковельська РДА URL: <http://koveladm.gov.ua/> (дата звернення 20.10.2022)
4. Мельник О.В., Чижевська Л.Т., Полянський С.В., Качаровський Р.Є. *Рекреаційний потенціал природно-заповідних об'єктів басейну р. Неретва. Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети: матер. Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. (24–25 червня. 2022 р., м. Житомир). м. Житомир, 2022. С. 83-86.*
5. Полянський С.В., Чижевська Л.Т., Карпюк З.К., Мельник О.В., Качаровський Р.Є., Антипюк О.В. *Особливості природно-рекреаційного потенціалу Турійської територіальної громади Волинської області. Modern science: concepts, theories and methods of basic and applied research: за матер. II Міжн. наук.-практ. конф. Грааль науки. 2021. № 11. Відень, Австрія. С. 638-648.*
6. *Регіональний офіс водних ресурсів у Волинській області URL: <https://vodres.gov.ua/> (дата звернення 26.10.2022).*
7. Фесюк В.О., Полянський С.В. *Водні ресурси Волинської області, їх екологічний стан. Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту. Серія: Географія.: Вінниц. ДПУ, 2009. Вип. 19. С. 49-53.*
8. Чижевська Л.Т., Лавренчук О.М., Качаровський Р.Є., Карпюк З.К., Антипюк О.В. *Оцінка сучасного стану водних ресурсів Волині. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів: Луцьк, 2019. 11-12 квітн. 2019 р. С. 98-101.*
9. Шевчук О.С., Полянський С.В., Карпюк З.К., Чижевська Л.Т., Качаровський Р.Є. *Природно-заповідні об'єкти басейну р. Воронка як рекреаційний потенціал регіону. Географія та туризм: матер. V Всеукр. наук.-практ. конф., (28 лютого 2022 року): зб. наук. праць. Харків, 2022. С. 161-167.*
10. Ярмолюк Д.Л., Карпюк З.К., Чижевська Л.Т., Антипюк О.В., Качаровський Р.Є. *Рекреаційний потенціал природно-заповідних об'єктів басейну р. Бобрівка. Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку: матер. Другої Всеукр. наук.-практ.ї конференції, 10-11 лютого 2022 р.: зб. наук. праць. Ніжин, 2022. С. 61-64.*

Наукове видання

**РЕГІОН – 2022: СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(24 листопада 2022 року, м. Харків)

Збірник наукових праць

Українською, англійською мовами

Відповідальний за випуск: *Ю. І. Кандиба*

Комп'ютерне верстання: *Н. В. Добровольська*

Підписано до друку 27.12.2022 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 9,7. Обл.-вид. арк. 11,3.

Наклад 50 пр. Ціна договірна.

61022, Харків, майдан Свободи, 4

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09.

Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні ФОП Петров В.В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Запис за № 2480000000106167 від 08.01.2009 р.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79-В, к. 137,

тел. (057) 778-60-34, e-mail: bookfabrik@rambler.ru